

1 Ko praksē nozīmē jēdzieni “uzturīdzekļi” un “uzturēšanas saistības”? Kurām personām ir jāmaksā uzturīdzekļi citai personai?

Termins “uzturīdzekļi” attiecas uz cilvēka tiešajām vajadzībām, kas nepieciešamas izdzīvošanai, galvenokārt — uz pārtiku. Taču faktiski termins “uzturīdzekļi” ietver visas dzīvošanai nepieciešamās prasības, kas attiecas gan uz personas apgādību, gan uz izglītību, gan uz kultūras un atpūtas pasākumiem.

Uzturēšanas saistības ietver pabalstu izmaksu (galvenokārt skaidrā naudā) saņēmēja iztikas vajadzību segšanai.

Turpmāk minētajām personām ir pienākums nodrošināt uzturīdzekļus, pamatojoties uz radniecību:

- laulātajam, arī šķiršanās gadījumā (ja pēc laulības šķiršanas ir noteiktas uzturēšanas saistības);
- pēcnācējiem attiecībā pret priekštečiem likumiskās mantošanas kārtībā;
- priekštečiem (vecākiem, vecvecākiem — ja vecāku nav vai viņi ir rīcībnespējīgi) attiecībā pret neprecētiem bērniem (bioloģiskiem vai adoptētiem), principā, kamēr viņi nav kļuvuši pilngadīgi;
- brāļiem vai māsām attiecībā pret brāļiem vai māsām; un

Īpaši uzturēšanas gadījumi ir šādi:

- uzturīdzekļu maksājumi laulāto atšķirtības gadījumā un pēc laulības šķiršanas vai laulības atzīšanas par neesošu un
- uzturīdzekļu maksājumi neprecētai mātei ārpus laulības dzimušā bērna vajadzībām pirms paternitātes atzīšanas.

2 Līdz kādam vecumam bērns ir tiesīgs saņemt uzturīdzekļus? Vai uzturēšanas saistību ziņā pastāv atšķirīgi noteikumi attiecībā uz nepilngadīgām un pilngadīgām personām?

Bērnam būtībā ir tiesības saņemt uzturīdzekļus no saviem priekštečiem (vecākiem vai vecvecākiem) līdz pieauguša cilvēka vecuma sasniegšanai, proti, kad viņš(-a) sasniedz 18 gadu vecumu.

Bērniem ir tiesības saņemt uzturīdzekļus arī pieauguša cilvēka vecumā, kamēr viņi studē vai apmeklē augstākās izglītības vai arodmācību kursus un studiju dēļ nevar strādāt un ja viņiem nav personīgo līdzekļu savu uzturēšanas vajadzību segšanai.

Personai ir tiesības saņemt uzturīdzekļus tikai tad, ja tā nespēj sevi uzturēt ar saviem līdzekļiem vai ar savam vecumam, veselības stāvoklim un dzīves apstākļiem atbilstošu darba veikšanu, turklāt jāņem vērā arī personas iespējamās izglītības vajadzības; nepilngadīgajiem (arī tādi, kuriem pieder savi aktīvi) ir tiesības saņemt uzturīdzekļus no saviem vecākiem, ja viņu personīgie aktīvi vai darbā gūtie ienākumi nav pietiekami to uzturēšanai. Tomēr personai nav pienākuma nodrošināt uzturīdzekļus, ja, ņemot vērā tās pārējās saistības, tā nespēj to nodrošināt, neapdraudot pati savu uzturēšanu; šis noteikums neattiecas uz uzturēšanu, ko nepilngadīgajam nodrošina vecāks, ja vien nepilngadīgajam nav tiesību saņemt uzturīdzekļus no kādas citas personas vai arī nepilngadīgais var uzturēt sevi ar paša līdzekļiem.

Bijušo laulāto gadījumā:

Bijušajam laulātajam, kas nespēj uzturēt sevi ar paša ienākumiem vai līdzekļiem, ir tiesības pieprasīt uzturīdzekļus no otra laulātā: 1) ja laulības šķiršanas pasludināšanas brīdī laulātais, kas iesniedz prasību, sava vecuma vai veselības stāvokļa dēļ nevar sākt vai turpināt darbu atbilstošā profesijā, lai varētu sevi uzturēt; 2) ja laulātais, kas iesniedz prasību, gādā par nepilngadīgo un tāpēc nevar strādāt piemērotā profesijā; 3) ja laulātais, kas iesniedz prasību, nevar sameklēt pienācīgu regulāru darbu vai viņam ir nepieciešamas arodmācības; jebkurā no šiem gadījumiem pabalsta tiesību ilgums nepārsniedz trīs gadus no laulības šķiršanas pasludināšanas brīža, vai 4) jebkurā citā gadījumā, ja laulības šķiršanas pasludināšanas brīdī uzturīdzekļu piešķiršana ir nepieciešama objektīvu iemeslu dēļ.

Tomēr uzturīdzekļus var atteikt vai ierobežot svarīgu iemeslu dēļ, jo īpaši, ja laulība ilgusi īsu brīdi vai laulātais, kuram varētu būt tiesības saņemt uzturīdzekļus, ir vainojams laulības šķiršanā vai ir apzināti novedis sevi nabadzībā.

Katram no bijušajiem laulātajiem ir pienākums sniegt otram laulātajam pareizu informāciju par saviem līdzekļiem un ienākumiem, ciktāl tas ir būtiski attiecībā uz uzturēšanu. Pēc tam, kad viens no bijušajiem laulātajiem ir nosūtījis pieteikumu ar kompetenta prokurora starpniecību, ikvienam darba devējam, administratīvajai nodaļai vai nodokļu iekasētājam jāsniedz jebkāda viņu rīcībā esoša būtiska informācija par otra laulātā līdzekļiem un jo īpaši par viņa(-as) ienākumiem.

3 Vai man būtu jāiesniedz pieteikums kompetentā iestādē vai tiesā, lai saņemtu uzturīdzekļus? Kādi ir galvenie šīs procedūras elementi?

Parasti personai, kurai ir tiesības saņemt uzturīdzekļus, ir jāvēršas tiesā, lai piedzītu uzturīdzekļus no personas, kurai ir pienākums nodrošināt uzturīdzekļus. Gadījumos, kad ir piemērojama Ņujorkas Konvencija par uzturīdzekļu piedziņu ārvalstīs (Likumdošanas akts Nr. 4421/1964), dokumentu nodošanas dienestam, kas nosūta uzturīdzekļu piedziņas prasību no personas, kurai ir tiesības saņemt uzturīdzekļus un kura dzīvo valstī, kas ir Konvencijas parakstītāja valsts, jāpieprasa otras Konvencijas parakstītājas valsts saņemšanas dienestam valstī, kurā dzīvo parādnieks, proti, Grieķijas Tieslietu ministrijai, veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai prasītājs saņemtu uzturīdzekļus. Praksē Tieslietu ministrija uztic advokātam nodrošināt tiesību atzīšanu vai ārvalstu tiesas sprieduma izpildi par labu ārvalstu saņēmējam, kuram ir tiesības izmantot visus attiecīgos tiesiskās aizsardzības līdzekļus Grieķijas tiesās.

4 Vai pieteikumu var iesniegt radnieka (ja var — kādas pakāpes) vai bērna vārdā?

Ja nepilngadīgais saskaņā ar tiesību aktiem (CPK 63. pants) nevar pats iesniegt tiesā pieteikumu par uzturīdzekļu piedziņu no personas, kurai ir pienākums nodrošināt uzturīdzekļus, to var darīt persona, kurai uzticēta vecāku atbildība (fiziska persona — vecāks vai cita persona, vai juridiska persona, piemēram, iestāde).

5 Ja plānoju vērsties tiesā, kā es varu uzzināt, kuras tiesas jurisdikcijā ir mana lieta?

Tiesa, kurai ir jurisdikcija uzturēšanas saistību lietās, ko ierosinājusi persona, kam ir tiesības saņemt uzturīdzekļus, pret personu, kam ir pienākums nodrošināt uzturīdzekļus, ir pirmās instances tiesa viena tiesneša sastāvā (Civilprocesa kodeksa 17. panta 2. punkts un 681B pants).

Tiesa ar teritoriālo jurisdikciju ir tās personas domicila vai dzīvesvietas tiesa, kurai ir tiesības saņemt uzturīdzekļus (CPK 39A pants) vai uzturīdzekļu parādnieka (atbildētāja) domicila vai dzīvesvietas tiesa, ja prasība apvienota ar laulības strīdiem vai strīdiem starp vecākiem un bērniem, vai laulāto pēdējās kopīgās pastāvīgās dzīvesvietas tiesa.

Steidzamos gadījumos vai draudošu briesmu gadījumā persona, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, var lūgt pirmās instances tiesu viena tiesneša sastāvā ar teritoriālo jurisdikciju izdot izpildrakstu, kas uzliek par pienākumu izmaksāt pagaidu uzturlīdzekļus līdz galīgā sprieduma pasludināšanai parastajā tiesvedībā.

6 Vai man kā pieteikuma iesniedzējam jāizmanto starpnieka (piem., advokāta, centrālās vai vietējās iestādes u. c.) pakalpojumi, lai uzsāktu tiesvedību? Ja nē – kāda ir kārtība?

Prasītājam ir jāieceļ zvērināts advokāts, kurš izvirza uzturlīdzekļu piedziņas prasību.

7 Vai man, lai uzsāktu tiesvedību, būs jāmaksā nodevas? Ja jā, tad kāds būs to apmērs? Vai varu saņemt juridisko palīdzību procesuālo izdevumu segšanai, ja man nav pietiekamu finanšu līdzekļu?

Ja tiek iesniegta uzturlīdzekļu piedziņas prasība, atbildētājam ir jāapmaksā avansā prasītāja tiesas izdevumi, kas nevar pārsniegt EUR 300 (CPK 173. panta 4. punkts). Šāda veida tiesvedībā, ja atbildētājs tiesas ierēdnim pirms lietas izskatīšanas neuzrāda attiecīgu dokumentu, kas pierāda samaksu, tiek uzskatīts, ka atbildētājs nav ieradies tiesā, kas nozīmē, ka pret viņu var pieņemt aizmugurisku spriedumu (CPK 175. pants).

Prasītājs var lūgt juridisko palīdzību saskaņā ar Likumu Nr. 3226/2004, ja viņa(-as) ienākumi ir ļoti zemi, iesniedzot pirmās instances tiesai viena tiesneša sastāvā attiecīgus pierādījumus kopā ar pieteikumu par atsevišķa nolēmuma pieņemšanu.

8 Kāda veida uzturlīdzekļus tiesa visticamāk piespriedīs? Kā tiek aprēķināts uzturlīdzekļu apmērs? Vai tiesas nolēmumu ir iespējams pārskatīt, ja mainās dzīves dārdzība vai ģimenes apstākļi? Ja jā – kā (piem., piemērojot automatiskas indeksācijas sistēmu)?

Tiesa nosaka uzturlīdzekļu saistības uz diviem gadiem, ņemot vērā nepieciešamību nodrošināt pienācīgus dzīves apstākļus un izglītību personai, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, kā arī tās personas finansiālās iespējas, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus. Pēc diviem gadiem puses, t. i., gan persona, kam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, gan persona, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, var iesniegt pieteikumu par jauna uzturlīdzekļu apmēra noteikšanu un, ja ir mainījušies apstākļi, ko tiesa ņemusi vērā, nosakot uzturlīdzekļu apmēru, var pieprasīt sprieduma pārskatīšanu un uzturlīdzekļu apmēra grozīšanu.

9 Kā un kam uzturlīdzekļi tiks maksāti?

Uzturlīdzekļi tiek maksāti personai, kam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, reizi mēnesī.

Uzturlīdzekļu summu nedrīkst izmaksāt kā vienreizēju maksājumu, izņemot uzturlīdzekļu izmaksu pēc laulības šķiršanas (Civilkodeksa 1443.b) pants).

Ja uzturlīdzekļu saņēmējs ir nepilngadīgais vai atrodas tiesas aizsardzībā, uzturlīdzekļus maksā viņa(-as) vecākam vai pārstāvim, vai attiecīgā gadījumā tiesas ieceltam pārstāvim, kas veiks attiecīgās darbības tās personas vārdā, kam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus.

10 Ja attiecīgā persona (parādnieks) nevēlas uzturlīdzekļus maksāt labprātīgi, kādus piespiedu pasākumus var piemērot?

Gadījumā, ja uzturlīdzekļu parādnieks atsakās maksāt, persona, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, var mēģināt apmierināt savu prasību, izmantojot piespiedu piedziņas procedūru pret tās personas aktīviem, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, ja viņai tādi ir.

11 Tsumā aprakstiet ierobežojumus, kas attiecas uz izpildes darbībām, jo īpaši noteikumus parādnieka aizsardzībai un noilguma termiņus Jūsu valsts izpildes sistēmā.

Tiesības saņemt uzturlīdzekļus beidz pastāvēt, ja vairs nepastāv apstākļi, kas tika ņemti vērā, piešķirot uzturlīdzekļus, vai arī personas, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, nāves gadījumā; personas, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, prasībai pret personu, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, piemērojams piecu gadu noilgums, sākot no prasības iesniegšanas brīža.

Attiecībā uz prasībām no personām (preti, iestādēm), kas samaksāja uzturlīdzekļus personai, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, pret personām, kurām sākotnēji bija pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, ir piemērojams piecu gadu noilgums (Civilkodeksa 250. panta 17. punkts).

Neprecētai mātei ir tiesības pieprasīt no bērna tēva ar bērna dzimšanu un aprūpi saistīto izdevumu segšanu uz ierobežotu laikposmu (divi mēneši pirms un četri mēneši pēc dzimšanas, taču ne ilgāk par vienu gadu (izņēmuma gadījumos) pēc dzimšanas, ja ar tiesas rīkojumu ir atzīta paternitāte un māte ir nabadzīga. Neprecētās mātes prasība ir spēkā trīs gadus pēc bērna dzimšanas, un tā tiek izvirzīta arī pret bērna tēva mantiniekiem.

Uzturlīdzekļu piedziņas prasību apmierināšanai ir atļauts ieturēt līdz pat pusei no algas, kas izmaksājama personai, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, kā arī no noguldījumiem kredītiestādēs (CPK 982. panta 2. punkta d) apakšpunkts un 3. punkts).

12 Vai ir kāda organizācija vai iestāde, kas var palīdzēt piedzīt uzturlīdzekļus?

Nē, izņemot ārvalstu saņēmējus, kuri var lūgt palīdzību Tieslietu ministrijai attiecīgo tiesību īstenošanā (skatīt iepriekš atbildi uz 3. punktu).

13 Vai organizācijas (valdības vai privātas) var iepriekš pilnībā vai daļēji izmaksāt uzturlīdzekļus parādnieka vietā?

Griekijā — nē.

(Izņemot gadījumus, kad par nepilngadīgo rūpējas iestāde vai publiska vai privāta juridiska persona; šādā gadījumā parasti tai ir jāpilda uzturēšanas saistības un tādēļ tā *ex officio* pārņem (Civilkodeksa 1490. pants) tās personas tiesības, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus. Tomēr nekādos apstākļos nevar pieprasīt, lai uzturlīdzekļu prasījums, pat ja to ir atzinusi tiesa, tiktu izmaksāts avansā nepilngadīgajam prasītājam, kam ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus no atbildīgās personas.)

14 Ja atrodos šajā dalībvalstī un parādnieka dzīvesvieta ir citā valstī:

14.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?

Saskaņā ar iepriekš minētās regulas 51. un 56. pantu uzturlīdzekļu prasītājas personas dalībvalsts centrālā iestāde: a) sadarbojas ar tās personas dalībvalsts centrālo iestādi, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, nosūtot un saņemot attiecīgos pieteikumus; b) uzsāk vai atvieglo tiesvedību uzsākšanu attiecībā uz minētajiem pieteikumiem. Attiecībā uz šādiem pieteikumiem centrālās iestādes veic piemērotus pasākumus, lai: a) vajadzības gadījumā sniegtu juridisko palīdzību vai atvieglotu tās sniegšanu; b) palīdzētu noteikt personas, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, vai personas, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļu, atrašanās vietu, jo īpaši saistībā ar regulas 61., 62. un 63. pantu; c) palīdzētu saņemt svarīgu informāciju par parādnieka vai kreditora ienākumiem un vajadzības gadījumā par citiem finansiāliem apstākļiem, tostarp par mantu, jo īpaši saistībā ar regulas 61., 62. un 63. pantu; d) veicinātu miermīlīgus risinājumus, panākot labprātīgu uzturēšanas līdzekļu maksāšanu, vajadzības gadījumā izmantojot mediāciju, samierināšanu vai līdzīgus procesus; e) atvieglotu nolēmumu par uzturēšanas saistībām turpmāku izpildi, arī kavētu maksājumu gadījumā; f) atvieglotu uzturlīdzekļu maksājumu iekasēšanu un ātru pārskaitīšanu; g) lai atvieglotu dokumentu vai citu pierādījumu iegūšanu, neskarot Regulu (EK) Nr. 1206/2001; h) sniegtu palīdzību bērnu vecāku noteikšanā, ja tas ir vajadzīgs uzturlīdzekļu piedziņai; i) lai uzsāktu vai atvieglotu tiesvedības uzsākšanu un panāktu vajadzīgo pagaidu pasākumu īstenošanu, kam ir teritoriāls raksturs un ko veic, lai nodrošinātu uzsāktā uzturēšanas saistību pieteikuma izskatīšanas iznākumu; j) atvieglotu dokumentu izsniegšanu, ņemot vērā Regulu (EK) Nr. 1393/2007.

14.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju?

Jūs varat sazināties ar Tieslietu ministrijas Centrālo dienestu, kura adrese ir 96 *Mesogeion Ave.*, Atēnas, Griekija, pasta indekss: 11527, tālr.: +30. 210.7767322

civilunit@justice.gov.gr

15 Ja parādnieks ir šajā dalībvalstī un es atrodos citā valstī:

15.1 Vai varu tieši iesniegt lūgumu šādai iestādei vai privātai organizācijai šajā dalībvalstī?

15.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju un kāda veida palīdzību iespējams saņemt?

16 Vai šai dalībvalstij ir saistošs 2007. gada Hāgas protokols?

17 Ja šai dalībvalstij 2007. gada Hāgas protokols nav saistošs – kādi tiesību akti būs piemērojami uzturēšanas prasībai saskaņā ar attiecīgās valsts noteikumiem starptautisko privāttiesību jomā? Kādi ir šie atbilstošie noteikumi starptautisko privāttiesību jomā?

Griekijai ir saistošs Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem. Saskaņā ar Protokolu uzturēšanas saistības reglamentē personas, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, pastāvīgās dzīvesvietas dalībvalsts tiesību akti, tādējādi, ja persona, kurai ir tiesības saņemt uzturlīdzekļus, dzīvo Griekijā, piemēro Griekijas tiesību aktus.

18 Kādi ir noteikumi par tiesu pieejamību pārrobežu lietās Eiropas Savienībā (atbilstoši Uzturēšanas saistību regulas V nodaļas struktūrai)?

Padomes Regulas (EK) Nr. 4/2009 V nodaļa paredz tiesības uz juridisko palīdzību, tostarp pirmstiesas konsultācijas, lai panāktu izlīgumu pirms tiesvedības ierosināšanas; juridisko palīdzību, lai vērstos iestādē vai tiesā un nodrošinātu pārstāvību tiesā; atbrīvojumu no tiesvedības izmaksu segšanas vai palīdzību tādu izdevumu segšanai, kā arī atlīdzību personām, kas ir pilnvarotas darboties tiesvedībā. Dalībvalstīs, kurās zaudētājam pusei ir jāsedz pretējās puses izmaksas, ja juridiskās palīdzības saņēmējs lietu zaudē; tās ietver pretējās puses izmaksas, ja tās tiktu segtas gadījumā, ja palīdzības saņēmēja pastāvīgā dzīvesvieta būtu tajā dalībvalstī, kurā atrodas tiesa, kas izskata attiecīgo lietu; tulkus pakalpojumus; tādu tiesas vai kompetentas iestādes pieprasītu un juridiskās palīdzības saņēmēja iesniegtu dokumentu tulkošanu, kuri ir vajadzīgi lietas atrisināšanai; kā arī ceļa izdevumus, kas jāsedz juridiskās palīdzības saņēmējam, ja tiesību aktos ir paredzēta tādu personu klātbūtne tiesā, kuras ir saistītas ar saņēmēja prasības uzturēšanu, vai arī to prasa attiecīgās dalībvalsts tiesa, un ja tiesa pieņem lēmumu, ka attiecīgās personas atbilstīgi tiesas prasībām nevar liecināt, izmantojot citus līdzekļus.

19 Kādus pasākumus šī dalībvalsts ir veikusi, lai nodrošinātu Uzturēšanas saistību regulas 51. pantā minēto funkciju īstenošanu?

Centrālā iestāde cita starpā regulāri sazināsies ar kompetentajām iestādēm, lai: a) palīdzētu noteikt uzturlīdzekļu parādnieka vai kreditora atrašanās vietu; b) palīdzētu saņemt svarīgu informāciju par uzturlīdzekļu parādnieka vai kreditora ienākumiem un vajadzības gadījumā par citiem finansiāliem apstākļiem, tostarp par mantas atrašanās vietu, un c) veicinātu uzturlīdzekļu labprātīgu maksāšanu.

Lapa atjaunināta: 14/09/2016

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.